



ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ИНГЛИЗ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА  
КОММУНИКАТИВ ЁНДАШУВНИНГ САМАРАДОРЛИГИ

**Абдурахимова Шахноза Абдурашитовна**

*ТМС институти “Тилларбаниқ ва ижтимоий фанлар”*

*кафедраси катта ўқитувчиси*

**Аннотация:** *Мазкур мақолада Ўзбекистон олий таълим муассасаларида инглиз тилини ўқитиш жараёнида коммуникатив ёндашувни қўллашнинг назарий ва амалий жиҳатлари таҳлил қилинган. Коммуникатив компетенцияни шакллантиришда интерактив методлар, талабаларнинг нутқий фаоллиги, мустақил таълим ва ахборот-коммуникация технологияларининг роли ёритиб берилган. Шунингдек, маҳаллий таълим муҳитида ушбу ёндашувни жорий этиш билан боғлиқ муаммолар ва уларнинг ечимлари кўрсатиб ўтилган.*

**Калит сўзлар:** *инглиз тили, коммуникатив ёндашув, чет тилини ўқитиш методикаси, нутқий компетенция, интерактив таълим.*

### **Кириш**

Ҳозирги глобаллашув шароитида чет тилларини, айниқса инглиз тилини билиш ҳар қандай соҳа мутахассиси учун муҳим касбий компетенция ҳисобланади. Инглиз тили халқаро мулоқот, илмий тадқиқотлар, бизнес ва технологиялар тили сифатида жаҳон миқёсида етакчи ўрин эгаллаб келмоқда. Шу сабабли Ўзбекистон таълим тизимида инглиз тилини ўқитиш сифатини ошириш, замонавий педагогик ёндашувларни жорий этиш долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Анъанавий ўқитиш усуллари асосан грамматика ва таржимага йўналтирилган бўлиб, талабаларда эркин мулоқот қилиш кўникмасини тўлиқ шакллантира олмаслиги билан характерланади. Бу эса амалиётда тил билими билан нутқий маҳорат ўртасида номутаносибликни келтириб чиқаради. Мазкур муаммони ҳал этишда коммуникатив ёндашув самарали педагогик усул сифатида майдонга чиқмоқда. Коммуникатив ёндашув XX асрнинг иккинчи ярмида чет тилларни ўқитиш методикасида янги босқични бошлаб берди. Ушбу ёндашувнинг асосий мақсади талабаларда коммуникатив компетенцияни, яъни турли вазиятларда тилдан тўғри ва мақсадга мувофиқ фойдаланиш қобилиятини шакллантиришдан иборат.

Коммуникатив компетенция қуйидаги таркибий қисмларни ўз ичига олади:

- лингвистик компетенция (грамматика ва лексика);
- социолингвистик компетенция (вазиятга мос нутқ);
- дискурсив компетенция (манتيкий нутқ куриш);
- стратегик компетенция (мулоқотда юзага келадиган қийинчиликларни бартараф этиш).



## TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR



Коммуникатив ёндашувда тил ўрганиш восита сифатида қаралади, яъни тилнинг ўзи эмас, балки ундан фойдаланиш жараёни устувор аҳамият касб этади. Бу ёндашувда талабалар пассив тингловчи эмас, балки таълим жараёнининг фаол иштирокчиси ҳисобланади.

Ўзбекистон олий таълим муассасаларида инглиз тилини ўқитиш жараёнида коммуникатив ёндашув доирасида турли интерактив методлардан фойдаланиш мумкин. Жумладан:

- ролли ўйинлар;
- жуфтлик ва гуруҳли ишлар;
- мунозара ва баҳслар;
- кейс-стади усули;
- лойиҳа асосида таълим.

Бу методлар талабаларнинг нутқий фаоллигини оширишга, уларни мустақил фикрлашга ва инглиз тилида эркин мулоқот қилишга ундайди. Амалий тажриба шуни кўрсатадики, интерактив усуллар қўлланилган машғулотларда талабаларнинг дарсга бўлган қизиқиши ортади, психологик тўсиқлар камаяди ва тилни ўзлаштириш жараёни самарали кечади. Замонавий таълим жараёнини ахборот-коммуникация технологияларисиз тасаввур этиб бўлмайди. Онлайн платформалар, мобил иловалар ва электрон ресурслар инглиз тилини ўқитишда муҳим восита ҳисобланади. Moodle, Google Classroom, NEMIS каби платформалар орқали талабаларнинг мустақил иш фаолиятини ташкил этиш мумкин. Мустақил таълим коммуникатив ёндашувнинг ажралмас қисми бўлиб, талабаларнинг ўз устида ишлаш, ахборот излаш ва нутқий компетенцияни ривожлантиришга хизмат қилади. Ўқитувчи эса ушбу жараёнда йўл-йўриқ кўрсатувчи ва маслаҳатчи ролини бажаради.

Коммуникатив ёндашувни маҳаллий таълим муҳитига жорий этишда талабаларнинг миллий менталитети, тил муҳити ва психологик хусусиятларини ҳисобга олиш муҳим аҳамиятга эга. Айрим талабаларда чет тилида гапиришдан уялиш, хатодан кўрқиш ҳолатлари кузатилади. Бу эса ўқитувчидан педагогик маҳорат ва психологик ёндашувни талаб қилади. Ўқув жараёнида ижобий муҳит яратиш, талабаларни рағбатлантириш ва хатоларга нисбатан толерант муносабатда бўлиш коммуникатив ёндашув самарадорлигини оширади.

### **Хулоса**

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистон олий таълим муассасаларида инглиз тилини ўқитишда коммуникатив ёндашувни қўллаш замонавий таълим талабларига тўлиқ жавоб беради. Ушбу ёндашув талабаларда амалий нутқий кўникмаларни шакллантириш, уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ва рақобатбардош мутахассислар тайёрлашга хизмат қилади. Коммуникатив методларни ахборот технологиялари ва мустақил таълим билан уйғунлаштириш таълим самарадорлигини янада оширади.



## TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR



### Фойдаланилган адабиётлар

1. Harmer J. How to Teach English. — London: Longman, 2015.
2. Richards J.C., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. — Cambridge University Press, 2019.
3. Brown H.D. Teaching by Principles. — Pearson Education, 2014.
4. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим соҳасига оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар.

